

Per-Olof Bolander

23 år
1985

Underhållande om museiflytt

et bästa som kan sägas om kulturministerns museiplaner är att debatten visst underhållningsvärde. ncker på den vilda jakten efter en mest politiskt korrekta punkten.

önika

rellet underprivilegierade orgare har ställts mot likaturnade norrlänningar. De museerna framställs som tetslokaler med mångkulturyssell för invandrargrupper. ta de östasiatiska samlingsuppå i en större etnografiska ng kan enligt sinologen Göalmqvist kallas "ett uttryck ämlingsförakt."

n det vill sig ändå inte rik-Museerna försvaras nämliven som ärevörldiga institut, trots att deras traditioner i annat än pk. Jag tror inte indlar om ett medvetet föratt ha kakas och äta den. öreställer mig museifolket hängivna och pragmatiska, ofta naiva och okritiska till idans krav.

gammalt arv som förvaltas iklang med nya ideal låter en lockande propå men den r från den kompromisslösa ositet, parad med utopisk tionism, som driver den poa korrektheten när den är crafthfullast. Att kulturminisjälvt uttryckt animositeten i mest vulgära form är inte att nas över. Betydligt mer innt blir det när hatet balanav den utopiska ambitionen. sker i Kaj Arhems inlägg 29 okt 96). Arhem har en ssur i socialantropologi i org, men det betyder inte skall mistänkliggöra hans gemang, på samma sätt som ror gentemot museipersonaStockholm. Arhem har sin ygelse och det är illa nog.

r åt sig baner

an ansträngning sliter han olitiska korrekthetens baner motstandaren. Det planerade skulturnumers kritiker hängat "en värderande gränsning mellan 'hog- och läger'", det vill säga det mest skt inkorrekt man kan begäms eget ämne är däremot stiskt och akademiskt gränskridande" och leder till innt att det inte finns några vaskillnader mellan olika rter annat än som ytfenomen. ed forskarrollen förknippas elektiv kunskapsbildelse, en dransvård förmåga att hamäron ur ett perspektiv som idigt är begränsat och förat. Forskaren, närsynt och ynt på samma gång, blir av

samma skäl lätt en komisk figur, oförmögen att relatera till omvärlden annat än genom det egna amnets analysapparat.

Gör forskaren anspråk på att upphöja sin specialitet till moralisk norm blir komiken dock ödesdig. (Vi kan i förbigående notera professors auktoritära ton gentemot motståndarna - "tankestoff och föreställningar som inte hör hemma i vår tid.") Socialantropologin är ett värdefullt forskningsfält. Att professor Arhems ickevärderande kultursyn är en fruktbart forskningsmetodik betyder ändå inte att man måste, eller gör klokt i att, överge traditionella, värderande distinktioner mellan olika kulturer med avseende på estetisk och moral.

Om den kulturutplåning som globaliseringen medför kan man ha olika åsikter men för att förneka den krävs skygglappar av holistiska dimensioner.

Den utopiska vision som hör till det politiskt korrekta lyder i Arhems version: "I en framväxande världskultur - omfattande allt från teknik och vetenskap till konst och religion - har alla, även de minsta och mest lågmålda kulturella traditioner en plats och en roll." (Med undantag för de otidsenliga, får vi veta.)

Vilken plats och vilken roll, annat än i en monter på ett världskulturmuseum eller som månadens pikanta krydda på kulturburgaren MacEtno? Om den kulturutplåning som globaliseringen medför kan man ha olika åsikter men för att förneka den krävs skygglappar av holistiska dimensioner.

Ett mer realistiskt bejakande av kulturglobaliseringen uttrycker kritikern Magnus Erikson på Timbros kulturkonferens nyligen. Eriksson prisade antirasismen i Michael Jacksons *Black or White*-video, som ett exempel på vad blandkulturen kan åstadkomma. Ledarskriften Magnus Karavelli hyllade istället det nationella kulturarkivets nutida uppenbarelser från Nordman till folkdräktklädda anti-EU-demonstranter.

Vid Timbro-konferensen uppskattades dock även en älderdomlig övernationell kulturtradition med historisk koppling till den stundande storhelgen. Dess språk är latin, dess symbol, korset. Ytfenomen, professor?

Om zigenarna i så hög grad har förlorat gnistan på att fastna i bidragsberoende kan de ju inte vara ensamma om det, skriver Helena Rivière med anledning av två artiklar i Moderna Tider.

Zigenare, ett svenskt problem? frågar Moderna Tider i sitt novembernummer. Betyder "svenskt" att det svenska är betonat? Är avsikten att skjuta fram att det är själva svenskheten som har problem, att vår identitet som speciellt goda och rättsskaffens människors utmanas av zigenarna på ett sätt som vi inte kan hantera? Har vi gått och skaffat oss ett autogent problem genom vår formaliserade goda vilja?

Debatt

Det är två artiklar. Den ena säger: Ja zigenare är ett problem, och den andra förnekar att så är fallet. Men båda är överens om att zigenarna har fått mera av positiv särbehandling de senaste trettio åren än några andra. Karl-Olov Arnstberg menar att zigenarna, om några, har fått chansen genom åren, men att de inte har tagit den. I stället valde de att bli experter på att exploatera välfärdsstatens skyddsnät och bidragssystem.

Problem i etniska termer

Problemet kan alltså, menar Karl-Olov Arnstberg, med minsta krav på ärlighet i sak, formuleras i etniska termer, nämligen zigenarnas beteende - den etniska gruppens beteende - i relation till motparten, det vill säga icke-zigenarna, det vill säga svenskarna. Men ställer den sorgset intrikata frågan: varför smiter medierna hela tiden undan? Varför begränsar de sig till dessa schablonreportage om utsatthet och bröllopsfester?

Och svaret kommer prompt i den zigenarvänliga artikeln, av Jonathan Freud: Envar som granskar zigenarna med kritisk blick är definitionsmässigt rasist och radas upp vid sidan av alla andra askum från seklets början och framåt. Det är bara att virvla upp ett moln av skam och skuld och sticka in taggarna en efter en.

Alla vet ju att de satt i koncentrationsläger och att de är outsiders i Osteuropa. Vem vill associeras att det hållet? Vem lägger frivilligt hu-

Positiv särbehandling. Att zigenarna fastnat i bidragsberoende vittnar om i vilken omfattning välfärdsstaten blivit ett socialt experiment i beroendeskopande åtgärder, skriver artikelförfattaren.

vudet på stupstocken? Självrens bakgrund i viljan att vara till lags är sannerligen värd att reflektera över. Så uppstår den goda viljans dikta. Vi borde ta reda på varför vi sa gärna och så högt och så salvelsefullt ivrar för det goda, men ogärna betattar oss, med skiten.

Zigenarna håller på att förlora sin själ. De säger det själva. De måste upp ur bidragssträsket. Deras tidigare nödvändiga vitalitet och entreprenörsanda har förtvinat. Viljan ligger i träda.

Men det viktiga med dessa zigenarartiklar, det som ger dem en räckvidd långt utöver själva ämnet, det som belyser biverkningarna med välfärdsstaten, är det sociala experiment i beroendeskopande åtgärder de berättar om. I trettio års tid har zigenarna och de sociala funktionärerna i symbios arbetat på att förtränga verkligheten och på att valtra över zigenarnas försörjning på staten. Att vara zigenare har kommit att bli en sorts sysselsättning på heltid där ordet sysselsättning för en gangs skull är relevant.

Men haken är att understödet försvagar. Zigenarna håller på att förlora sin själ. De säger det själva. De måste upp ur bidragssträsket. Allt fler av dem säger det. Deras tidigare nödvändiga vitalitet och

entreprenörsanda har förtvinat. Viljan ligger i träda: "Varför slita när socialen ändå betalar?" Kvar är leda och bidragsberoende, med missbruk och kriminalitet som försvarsmedel.

Karl-Olov Arnstberg tror att zigenarna var lyckligare på 50-talet innan de blev dränkta i socialklett. Jonathan Freud går så långt att han kallar statens välvilja mot zigenarna för försök till folk mord.

Om zigenarna i så hög grad har förlorat gnistan på att fastna i bidragsberoende kan de ju inte vara ensamma om det. Antag att bidragsberoende verkligen är en sorts folk mord, en stöt mot själva livsviljan hos vem som helst, mot stoltheten, mot värdigheten, mot resningen. Världigheten och sättet på vilket människan skaffar kaket är kanske starkare länkade till varandra än vad vi förstärkt. Och i så fall kan vi blicka tillbaka på vad trettio års strykande medhårs har gjort med zigenarna och dra slutsatser om det generaliserbara i att böjas så mjukt och sakta att man inte insier vad som håller på att ske förrän man är knäckt.

Inre styrka förtärs

Det är klart att ens inre styrka förtärs av ofriheten, av insikten att ingenting vad jag gör själv påverkar mitt liv till närmelsevis lika mycket som försäkringskassans damer. Det är klart att vi får in ett bottenstråk av cynism och ovilja mot den hand som föder oss och håller oss nere samtidigt? Det är klart att vi infantiliseras.

Men i den mån vi har ett val har vi faktiskt valt att göra motstånd. Individerna, zigenare eller inte, har fått mera av eget uttrymme. Utan att vi egentligen har fattat något beslut i liberal riktning är hela Sverige sakta men säkert ifärd med att slingra sig ur det kollektivistiska greppet. En ny respekt för individen ger en ny ton, en ny kultur. Det finns inte längre någon enhetsskapande modell för någon. Vi lever och låter leva.

Det får konsekvenser för välfärdsstaten, men det behöver inte vara negativt. Om välfärdsstaten provade avdrag i stället för bidrag föreställer jag mig att betydande delar av den gigantiska gerillaekonomi så sakteliga skulle vitna igen. Zigenarna skulle börja jobba igen, för att uttrycka det rätt.

HELENA RIVIERE

Lindströms kommentarer

